

Tik gozda.

I.

e še pred davnim časom, ko so pod Pečarjem še rudo kopali, živeli so tik tega gozda ubožni ljudje. Mala njih kočica spadala ni k nobeni vasi, ampak imenovali so jo le hišico tik gozda. Oče Lomec hodil je vsak dan pod Pečar „v rudo“ ter je z lahka preživel sebe in svoji dve domačinki, mater in malo hčerko. Živeli so še precej zadovoljno, ker v tistih časih so bili rudarji mnogo bolje plačani nego li danes. Četudi so po ves dan delali globoko v zemlji, vračali so se na večer vendar le zadovoljni na svoj dom. Tudi Lomec se ni mogel pritožiti. Bil je pa tudi lahko zadovoljen, kajti mati je bila dobra gospodinja, a hčerka je tudi pomagala po svoji moči. Pasla je po gozdnih obronkih jedino domače živinče, suho kozo, ter mej tem nabirala drva za domačo kurjavo. Lomec je bil zelo váričen in vsakdo ga je hvalil kot pridnega gospodarja in dobrega očeta. Saj mu pa tudi nihče ni mogel kaj očitati, kajti začel je s praznima rokama ter si v nekaj letih prihranil toliko, da je mogel začeti staviti hišico. Znal je, da, kdor ima svoj lastni dom, temu je na svetu mnogo laže nego ónim, ki morajo v ptujih hišah stanovati.

Vse je bilo toraj pri Lomčevih ugodno; da-si ni bilo Bog si ga vedi kaj posebnega, vendar potreba ni nikdar trkala na vrata.

A brez vseh nadlog ga vendar ni nikjer človeka na svetu in tako je tudi nad Lomčeve prišel hud udarec. Ruda, katero so do sih dob pod Pečarjem kopali, postajala je vedno slabša in so jo tudi v vedno manjši meri izkopavali, takó da je gospodar rudokopa moral delo ustaviti, da se obvaruje velike izgube. Zna se, da je bil to hud udarec za marsikaterega delavca, a posebno za našega Lomeca. Hišico si je postavil blizu Pečarja, da mu je bilo laže domóv hoditi, a zdaj se je delo ustavilo ter njegovemu domu vzelo mnogo vrednosti. Kaj naj začne zdaj? To vprašanje bilo mu je jako težko. Stanovati tik gozda, pa hoditi daleč na delo, to je težavna stvar, posebno ob zimskem času. Prodati hišico mu zopet ni kazalo, ker je dobro znal, da ne dobi niti pol toliko zá-njo, kolikor je njega stala. Začeli so se žalostni dnevi za Lomčeve. Ako je hotel oče kaj zaslužiti, moral je iti daleč v delo ter dostikrat izostati po več dnij z doma. Počasi se je vže nekoliko privadil, ali vendar mu je bilo zelo težavno biti tako daleč iz doma. Po zimi je hodil večinoma v velike graščinske gozde les sekati, po leti pa se je lotil kakega drugega dela. Domóv hodil je večjidel le ob nedeljah ter odhajal zgodaj drugega dne. A gotova resnica je, da se človek, ki dlje časa po ptujih krajih hodi, nekako potujči, ter vedno menj misli na svoje domače. Ne ogreva ga več ona gorka ljubezen do svojih, ker se ne udeležuje skupnega dela in skupnih molitev v svoji družini. Dà, dobé se tudi taki, ki na svoje popolnoma pozabijo ter po več časa na nje niti ne mislijo ne. Tudi naš Lomec je postal tak. Ako je primerjal svoje poprejšnje življenje, ko je še rudo kopal, sè sedanjim, vselej se ga je polotila neka

otožnost in nevolja. Vedno menj je skrbel za svoje domače in opuščal je delo in molitev. Ali tudi Bog je njega zapustil in takó je padal vedno globeje.

II.

Tri ure hoda od kraja, kjer se godi naša povest, vzdiguje se precej strm hrib, preko katerega vodi državna cesta. Mnogo tovorov se je ondù prevozilo, dokler še ni šla železna cesta skozi našo deželo. Slišalo pa se je ob onih časih tudi o raznih nesrečah in nezgodah posebno na omenjeni strmeji cesti. Zeló nevaren je bil ta kraj popotnikom po noči, ker so jih večkrat roparji napadali ter oplenili vsega ímetja. Roka pravice jim je bila sicer vedno za petami, ali dobiti jih vender niso mogli, ker so bili, kakor se govori, po dnevi delavci, a po noči roparji in tatjé. Mej take hudobneže dobili so počasi tudi našega Lomeca. Od začetka se je sicer branil, ker je imel še nekaj vesti, a kasneje se je vender odpravil tudi on s továriši na prvi plen. „Čimu se bodeš toliko bal iti z nami,“ nagovarjali so ga továriši, „glej mi smo tudi vže dolgo na roparskih potih, pa nas vender še nimajo in nas tudi ne bodo imeli.“ Takó so mu prigovarjali ter ga izvabili, da je šel na prvi rop, da-si mu je bilo zeló težko pri sreí.

O pólnoči pripelje se težko obložen voz po omenjeni cesti navzgor. Pot mu je na sejem v bližnje mesto. Ljudij je na vozu malo, a roparjev dovolj. „Stoj!“ oglasi se roparskega poveljnika glas, da se daleč na okolo razlega. Voznik se ustraši in hoče pognati, ali pot gre navkreber in voz je dobro naložen. Roparji, mej njimi tudi Lomec, baš se pripravljajo, kako bi oropali ljudi ter jim vzeli blagó. Ali čuj! Od zadaj počí strel, za tem drugi in tretji; roparji zbežé zgubljevaje se v temnem gozdu. „Nikogar nisem zadel,“ oglasi se debel moški glas, „odnesli so mi peté, ali vender bi jaz rad kateremu izmej teh tičev malo peroti prikrajšal.“ Takó je govoril zadaj gospodar, katerega je spremljal drug hlapec. Ker je bil pot strm, stopil je z voza ter hotel nekoliko peš iti. Bil je sicer dobro oborožen, ali tolikej množici roparjev bi vender ne bil kos. Lopovi pa so pobegnili, ker so si mislili, da mora za vozom bití še dosti ljudij ali pa oborožena pravica.

Brez plačila pa jo roparji vender niso odnesli. Dva sta dobila nekoliko in mej tema je bil tudi Lomec. Krogla zadela ga je v desno ramo ter mu naredila precejšno rano. A vender je lahko pobegnil za továriši v gozd, kjer so mu kroglo izrezali in rano obvezali. Nù, ves teden je moral ležati, da se mu je rana vsaj nekoliko zacelila. Mnogo je moral ta čas pretrpeti ubogi Lomec. Vzbudila se mu je vest, videl je, da ni na pravem potu, da je po krivici segel po ptujem ímetji in zdaj ga je zadela kazen Božja. Sklenil je, da se nikdar več ne udeleži kakega rôpa, da bode šel domóv, ter ondù, četudi borno, vender pošteno živel.

Komaj je preteklo nekaj dnij, podal se je proti domu, kamor ga je zdaj vedno bolje gnalo. Videl je, da tako življenje na ptujem pelje naravnost v pogubo. Bridek je bil zdaj spomin na ženo in hčer, kateri je toliko časa pustil brez vse podpore. Siroti ste mnogo pomanjkanja pretrpeli ter noč in dan delali, da ste se mogli preživeti. V molitvi ste se vsaki dan spominali očeta na ptujem in v tihej noči izvil se jima je iz prsij vzdih proti nebu: „Čuvaj ga, Gospod, nesreče na duši in telesu!“

III.

Mej tistim časom, ko Lomca ni bilo doma, prikradla se je v njegovo hišo najhujša nadloga — bolezen. Zbolela je najpred mati, a v kratkem času ozdravela vsaj toliko, da je mogla streči hčeri, katera se je bila kmalu za njo ulegla. Sirota je morala daleč od doma hoditi do ljudi, da je prinašala zdravil in jedí za bolno mater, a pri tem si je sama pokvarila zdravje, da je morala v posteljo. Mati je iz začetka mislila, da hčeri ne bode tako hudo, da bode kmalu zopet ozdravela in vstala. Ali bolezen se je vlekla vedno dalje in hči je postajala vsak dan slabša. Oj koliko je takrat pretrpela uboga mati! Mož je živel na ptujem ne zmenivši se za njo, a hčerka je ležala bolna na postelji in vsak dan se je bilo bati, da jo pobere nemila smrt. Prelivala je bridke solze in prosila Boga pomoči, kateri jedini more dati tolažbo ubogemu človeku. „Oh pusti jo Gospod pri življenji, glej, koga imam še na svetu, ki bi skrbel za mene, kadar me obišče bolezen, kadar me sklone starost?“ Ali v neizvedljivem sklepu Božjem bilo je skleneno drugače. Hčerka je slabela bolj in bolj, v glavo jej je silila vročina in jela je blesti. Govorila je razne neumljive stvari, zadnjo noč pa je imela v mislih le očeta in se zelo bala zanj. Videla ga je na strmej gori, od koder je imel vsak čas pasti v prepad, in tresla se je zanj po vsem životu. To je bilo zadnje znamenje njenega življenja; še tisto noč zatisnila je svoje oči za vselej, ter se preselila gori v svitla nebesa.

Koliko je tisto noč pretrpela uboga mati, popisati ni mogoče. Bridkost jej je trgala srce, ko je videla na mrtvaškem odru ljubljeno hčerko, od katere se je morala za vselej ločiti. In oče? Pač malo mu je bilo mar za njo, ker se mu toliko časa ni tožilo po njej, in morda bi tudi ne prišel, ko bi slišal, da je umrla. Kdo vé?

Tretji dan so jo zagrebli na samotnem pokopališči pri cerkvi na hribu, od koder se tako lepo vidoča se pot proti hišici tik gozda.

IV.

Ako človek dlje časa živi na ptujem, pozabi večkrat na svoj dom, na svoje domače. Ali včasih se mu vendar vzbudi srčna želja, da bi šel domov pogledat svoj dom in svoje drage. Taka želja vzbudila se je tudi Lomcu, odkar ga je na njegovem ropu zadela krogla. V srce mu je prišlo kesanje, da je tako daleč zabredel, da je pozabil na Boga in svojo družino. Zato pa je s toliko večjim hrepenenjem hitel domov, da pozdravi ljubo ženo, da pritisne na srce milo hčerko.

Ubogi mož pač ni vedel, kaj se je prigodilo doma v tem času, ko njega ni bilo domá. Niti iz daleč si ni mogel misliti, da bi bil moralni angelj pohodil tudi njegov samotni dom. Bližal se je vedno bolj in bolj svojemu domu in vedno lepši spomini so ga navdajali. Pogledal je k cerkvi na hribčeku, katere belo zidovje se je blestelo v solnčnej svitlobi, in — kakor bi ga bil ta pogled v srce zbudel, povetil je oči ter korakal tih in nem dalje. — —

Ni še prišel do koče, ko ga žena vže ugleda ter mu hiti vesela naproti. Pozabljene so vse bridkosti, pozabljeno vse uboštvo, katero je morala zavoljo njega pretrpeti. A komaj sta se pozdravila, vže vpraša mož po hčerki. Žena mu pokaže proti cerkvi na hribčeku ter reče: „Tamkaj prebiva in počiva v miru!“

Globoko ganen sklone se ubogi muž na klop pred hišo in bridko zaječi: „Gospod, Ti si pravičen! Kaznoval si me v pravičnej svojej jezi, ker sem Ti bil toli nezvest. Pozabil sem Tebe in zapovedi Tvoje, pozabil sem ženo in otroka ter zašel na krivi pot. Ali danes, ko sem se zopet vrnil na svoj dom, da se zopet spravim z domačimi, da jih zopet pritisnem na svoje ljubeče sree, danes ne najdem svojega najdražjega blagá — svoje hčerke. Ti si pravičen, češčeno bodi Tvoje imé!“ Obsedel je in bridko jokal

Z ženo sta se pogovarjala tisti dan še različne reči. Pravila mu je, koliko da ste pretrpeli ona in hčerka, odkar njega ni bilo doma. Pripovedovala mu je, kako je hčerka zadnjo noč o njem govorila, kako ga je videla na visokej gori v nevarnosti i. t. d. Mož se pri teh besedah zamisli. Dolgo časa ne izpregovori ničesar. Premišljeva je zadnjo noč hčerinega življenja, spozna, da je bila to ista noč, ko je šel on na prvi rop. „Gospod, Ti si pravičen, češčeno bodi Tvoje imé!“ glasilo se je tisti dan po večkrat iz njegovih ust, dokler ga ni zazibal spanec čez toliko časa zopet jedenkrat pod domačo streho.

* * *

Od tistega časa postal je Lomec ves drugačen. Sklenil je pošteno živeti in živel je v resnici. Svojo kočo tik gozda je prodal ter se preselil daleč na ptuje. Delal je pridno in Bog mu je dal zopet svoj blagoslov, da se je v kratkem opomogel. A vendar na njegovem domu ni več vladala ona zadovoljnost, kakor poprej tik gozda, kajti njegovo najdražje blagó, njegova ljubeznjiva hčerka, počivala je daleč od njega v hladnem grobu. Spoznal je, kako hudo ga je kaznoval Bog za njegovo pregreho. —

Vsako leto pa, ko se je približal čas, da so hodili romarji na Božjo pot proti njegovemu prejšnjemu domu, vzel je tudi on popotno palico ter romal ž njimi. Nikdar ni bil tako utrujen, da bi se ne bil oglasil tudi pri cerkvi, kjer je počivala njegova ljuba hčerka. Vselej je dolgo molil na njenem grobu, a kadar se je poslavljaj od nje, bile so njegove zadnje besede: „Počivaj v miru, žrtva svojega očeta!“

M. Šašelj.

Osamélčevi.

(Božična črtica; spisal —è.)

obro se jih še spominam. Živeli so on, ona in kôpa otrok v siromašnej koči na Rebru. Bila je to mala, lesena kočica z malimi okni, skozi katera bi jedva glavo potaknil, da te niso prečile drobne paličice, s katerimi so bila okna, kakor je še zdaj v Belej krajini običajno, jednako kletki zagrajena. Streha, tû pa tam z mahom poraščena, kazala je vže rebra, a ob hišo naslonil se je še bolj nizek hlev, v katerem se je često oglašala suhorebra Mávra in tožno pogledavala proti nizkemu zapáhu, bode li jej donesel stari Osamélec pest sladkega sená. Tjà pod streho pa, vodila je mala lestvica, in ondû prenočevali sta dve progasti jarčici in njiju spremljevalec ponosni petelin. V sredi malega dvorišča stala je stara, votla jablana, a malo dalje od nje raslo je pet, šest češpelj, a pod njimi